

Учешће запослених у безбедности и здрављу на раду

ПРАКТИЧНИ ВОДИЧ

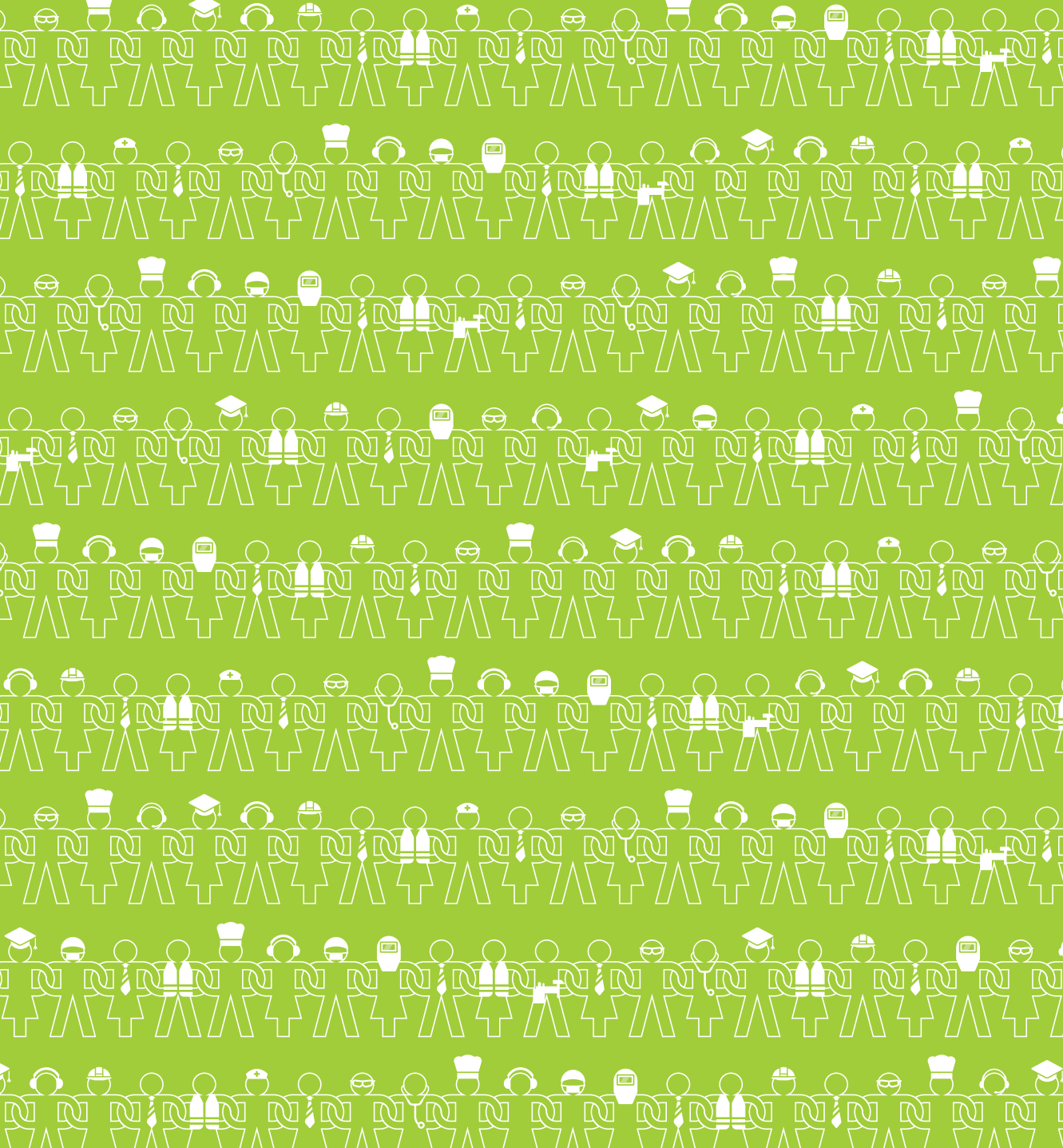
Европска агенција
за безбедност и
здравље на раду

European Trade Union Confederation (ETUC)
Confédération européenne des syndicats (CES)

Безбедна и здрава радна места

Europe Direct је сервис који Вам помаже да добијете одговоре на питања о Европској Унији

Бесплатна линија (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(* Неки оператери мобилне телефоније не дозвољавају приступ 00 800 бројевима или позив на ове бројеве наплаћују.

Више информација о Европској Унији можете добити на интернет страни (<http://europa.eu>).

Каталожке податке можете пронаћи на крају ове публикације

© Европска агенција за безбедност и здравље на раду, 2012.

Садржај

Предговор	4
Увод: Зашто је важно учешће запослених?	6
Улога послодаваца	9
Улога запослених	10
Улога представника запослених	12
Контролна листа за ефикасно учешће запослених	13
Извори и додатне информације	17
0 кампањи	18

„Запослени и руководиоци морају да блиско сарађују како би заједнички пронашли решења за уобичајене проблеме.“

Предговор

Christa Sedlatschek,

Директорка Европске агенције за
безбедност и здравље на раду

Европска агенција
за безбедност и
здравље на раду

Запослени у Европи последњих неколико деценија раде на радним местима где је побољшана безбедност и здравље на раду. Међутим, повреде на раду, болести и смрт настављају да узимају данак запосленима у Европи. Ако желимо да побољшамо безбедност и здравље на раду, управа и запослени морају да блиско сарађују како би заједнички пронашли решења за уобичајене проблеме.

За запослене то значи превенцију повреда на раду. За послодавце то значи помоћ у препознавању правих проблема и изналажење одговарајућих решења као мотивисање запослених. Из ових разлога **Кампања за здрава радна места, Европске агенције за безбедност и здравље на раду 2012/13** има за циљ да охрабри руководиоце, запослене, њихове представнике, и друге заинтересоване стране да удруже снаге како би унапредили безбедност и здравље на раду.

Овај практични водич за учешће запослених у безбедности и здрављу на раду описује шта значи ефикасно учешће у пракси и коју улогу запослени и њихови представници могу имати како би смањили ризике на радном месту. Наглашено је да запослени треба да имају активну улогу и да заједно са колегама и управом раде на стварању значајних унапређења на радном месту. Описано је како запослени појединачно могу да се више ангажују, али може помоћи и у томе како да представници запослених раде са послодавцима како би унапредили учешће у целости. Укупан циљ је да се помогне у промовисању отвореног дијалога и културе у којој је безбедност и здравље на раду интегрисано у улоге свих страна.

Европска конфедерација синдиката (ETUC) свесрдно подржава овај водич јер је главни принцип наше организације право на пристојне услове на раду и промоцију безбедности и здравља на раду у корист свих страна. Европска конфедерација синдиката, придружени национални синдикати и наша Европска федерација синдиката сматрају информације запослених, консултације и њихово учешће кључним за достизање ових циљева и промовисање иновација, продуктивности и раста у Европи.

Због ових, али и многих других разлога, ми активно охрабрујемо запослене и њихове представнике да раде са својим послодавцима на унапређивању безбедности и здравља на раду. У циљу јачања овог кључног дела управљања безбедношћу и здрављем на раду, ми ћемо охрабрити наше придружене синдикате и послодавце да користе овај водич и да се обезбеди прави и истински дијалог у области безбедности и здравља на раду. Такође ћемо од надлежних државних органа затражити да испуне своју улогу, како би промовисали право учешћа запослених и обесхрабрили лошу праксу.

Ми ћемо се бавити растућим проблемом представника запослених, који раде прековремено како би завршили свој редован посао као и задатке које имају као представници запослених. Желимо да видимо да представници запослених добијају потребну подршку, не само од послодаваца, него и од запослених које представљају и од синдиката. Залажемо се и за јачање учешћа запослених, представника запослених и синдиката како би се обезбедило да се запослени враћају кућама безбедни и чили након радног дана.

Brenadette Ségol

Генерални секретар Европске
конфедерације синдиката

European Trade Union Confederation (ETUC)
Confédération européenne des syndicats (CES)

Увод: Зашто је важно учешће запослених?

Више од 5500 људи сваке године у Европској Унији изгуби живот као последица повреда на раду. Додатних 159 000 људи изгуби живот као резултат професионалног обољења. Велики број ових живота би могао бити спашен, да се правилно и разумно управљало ризицима на радном месту, тако да су ризици били предвиђени и да су уведене адекватне мере.

Иако су послодавци дужни да обезбеде редовну контролу ризика по безбедност и здравље на раду, запослени имају законску обавезу да помогну. Даље, послодавци су дужни да консултују запослене и њихове представнике, као део процеса. Руководство нема решење за све проблеме безбедности и здравља на раду. Запослени и њихови представници поседују потпуно знање и искуство у свом послу, као и како посао на њих утиче. Из овог разлога, на радним местима где запослени активно доприносе безбедности и здрављу на раду често су присутне ниже стопе ризика и повреда на раду.¹

„Ако је запосленима дата прилика да учествују у формирању система за безбедан рад, они могу да саветују, предлажу и захтевају побољшања.“

Шта значи учешће запослених?

Учешће запослених у безбедности и здрављу на раду је једноставан двосмерни процес где послодавци и њихови запослени/представници запослених:

- Разговарају једни са другима;
- Слушају међусобне проблеме;
- Траже и размењују мишљења и информације;
- Благовремено разговарају о проблемима;
- Узимају у обзир мишљење других;
- Заједно доносе одлуке;
- Верују једни другима и узајамно се поштују.

Запослени морају бити информисани, едуковани, оспособљени и консултовани о безбедности и здрављу на раду. Потпуно учешће је много више од консултација – запослени и њихови представници су такође укључени и у доношење одлука.

¹ EU-OSHA – Европска агенција за безбедност и здравље на раду, Представници запослених и консултације о безбедности и здрављу на раду – анализа резултата европског истраживања о новим и ризицима у настајању (ESENER), 2012.

Кључни разлози да запослени активно утичу на одлуке управе:

- Учешће запослених помаже да се развију ефикасни начини унапређења безбедности и здравља запослених.
- Укључивањем у процес решавања проблема у фази планирања, запослени ће: лакше препознати разлоге за предузимање конкретних мера, помоћи у налажењу практичних решења и бити задовољни крајњим резултатом.
- Ако се запосленима да прилика да учествују у обликовању система за безбедан рад, они могу да саветују, предлажу и захтевају побољшања, што помаже у развијању мера за спречавање повреда на раду и професионалних обољења, благовремено и на исплатив начин.

Оквир за учешће запослених

- Послодавци су у обавези да консултују запослене и/или њихове представнике и да им дозволе да равноправно учествују у расправама о свим питањима у вези са безбедношћу и здрављем на раду.
- Запослени/представници запослених имају право да затраже од послодавца да предузме одговарајуће мере и да доставе предлоге.
- Национално законодавство и/или пракса поставља посебне захтеве за добијање информација и консултације, посебно оне које се односе на представнике запослених и њихова права као и могућност формирања Одбора за безбедност и здравље на раду.
- Обично је најбоље користити комбинацију организације и метода, како формалних тако и неформалних. Конкретно, директно учешће запослених и представника запослених се не сме видети као алтернатива, већ као могућност која треба **да се комбинује на најефектнији начин.**

Улога послодаваца

Послодавци су одговорни пред законом, за управљање безбедношћу и здрављем на раду. То значи да су у обавези да се увере да су сви запослени упознати са свим што може изазвати повреду на раду, ефикасно пратећи све ризике од повреда и ризике по здравље који би могли настати на радном месту.

Послодавци су, по Закону о безбедности и здрављу на раду, у обавези да процене ризике на радном месту. Процена ризика би требало да буду обављена тако да се односи на све ризике који могу изазвати повреду на раду, како би се утврдило које контролне мере је потребно предузети.

Послодавци морају обавестити запослене о ризицима на њиховом радном месту и дужни су да спроведу одговарајуће мере безбедности и здравља на раду. Запослени такође морају бити оспособљени за безбедан и здрав рад како би били упознати са ризицима.

Послодавци су у обавези да консултују запослене о проблемима безбедности и здравља на раду. У зависности од националног законодавства, консултације могу бити директне или преко представника запослених. Често се користи комбинација оба начина. Послодавци ће можда морати да формирају Одбор за безбедност и здравље на раду који може разматрати стратешка питања.

Послодавци треба да промовишу културу у којој је безбедност и здравље на раду интегрисана у улоге свих страна. Без обзира на величину компаније, неопходно је одржавати консултације. Принципи су исти- охрабривање отвореног дијалога, међусобно слушање, доношење закључака и деловање у складу са тим.

„Заједничка посвећеност безбедности и здрављу на раду“

Улога запослених

Одговорност послодавца и запослених је да брину о безбедности и здрављу на раду. Основна обавеза послодавца је да спрече ризике којима су запослени изложени, увођењем мера безбедности и здравља на раду, које укључују безбедне методе рада, безбедну опрему за рад, одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду и информације, образовање и обуку запослених. Али, закон налаже и запосленима да ураде свој део посла, тако што ће помоћи послодавцу да примени одговарајуће мере:

- Бринући о сопственој безбедности и здрављу на раду, као и безбедности и здрављу на раду других;
- Активно сарађујући са послодавцем на питањима безбедности и здравља на раду;
- Поштујући правила обуке која им је пружена, о безбедном раду и коришћењу опреме за рад, алата, материја, итд;
- Обавештавајући одговорно лице (послодавца, надзорника или представника запослених) ако мисле да сам посао или неадекватне мере безбедности представљају ризик по безбедност и здравље на раду.

Правни захтеви одражавају разлоге зашто би запослени требало да се укључе у побољшање безбедности и здравља на раду за себе и за своје колеге. Прво, безбедност и здравље на раду треба да спречи повреде на раду. Друго, они су упознати са ризицима на свом радном месту, па би требало да допринесе у управљању њима.

„И послодавци и запослени имају дужност да воде рачуна о безбедности и здрављу на раду.“

Послодавци прво треба да промовишу културу безбедности и здравља на раду, која подржава учешће запослених. Али запослени не би требало да ограниче своје учешће на пасивну сарадњу и на придржавање правила о безбедности. Ако запослени желе да добију најефектнију безбедност и здравље на раду, они треба да у потпуности искористе учешће запослених на свом радном месту.

Начини на које запослени могу да изразе свој став и да учествују, укључују:

- Постављање питања и предлагање током састанака, разговора у тиму, обуке, личних разговора (један на један) са надзорницима или управницима;
- Учествовање у консултацијама. То се може односити на истраживања или такмичења на тему безбедности;
- Учешће у пробама, нпр. пробама за одабир средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- Добровољно учествовање у активностима везаним за безбедност и здравље на раду, као што су радне групе;
- Извештавање о повредама на раду, једва избегнутим повредама или било чему што мисле да би могло бити небезбедно, нездраво или опструктивно, али и истицање свих идеја које могу допринети унапређењу;
- Разговарајући са представником запослених, ако га имају, и учествовањем у свим организованим активностима (састанци, истраживања, итд.) Сматрајте да је волонтирање начин представљања запослених;
- Објављивањем вести о безбедности и здрављу на раду путем компанијског гласила;
- Примењивањем знања стеченог на обуци на радне задатке;

- Давањем доброг примера новим запосленима и помоћ у аспектима безбедности и здравља на раду у њиховом послу.

„Ако запослени желе да добију најефектнију безбедност и здравље на раду, они треба да у потпуности искористе учешће запослених на свом радном месту.“

Улога представника запослених

© EU-OSHA/Jim Holmes

© EU-OSHA/Jim Holmes

„Улога представника запослених је да обезбеди запосленима да учествују у доношењу одлука руководства.“

Представници запослених заједно са директним учешћем запослених чине ефектну комбинацију за добијање нових гледишта и укључивање запослених у безбедност и здравље на раду. Улога представника запослених је да обезбеди да запослени могу да учествују у доношењу одлука када се развијају превентивне мере безбедности и здравља на раду, износећи своје погледе, бриге и идеје. Ова улога се разликује од осталих запослених, као што су надзорници, чији опис посла обухвата помоћ у управљању безбедношћу и здрављем. Њихова права и одговорности су прописани у националном законодавству, а укључују плаћено одсуство ради извршавања задатака и обуке.

У складу са националним законодавством може бити формиран Одбор за безбедност и здравље на раду у коме учествују и представници запослених и руководства. Одбори за безбедност и здравље на раду се користе као форуми за дискусије и као саветодавно тело када компаније доносе одлуке. Одбор за безбедност и здравље на раду дозвољава представницима запослених, лицима за безбедност и здравље на раду, управницима и надзорницима да препознају проблеме безбедности и здравља и заједнички утичу на ефикасност безбедности и здравља на раду у компанији. У националном законодавству је такође дефинисано како би требало да буду формиран и како би требало да раде. Требало би да садрже једнак број запослених и представника управе и требало би да разматрају стратешка питања и значајније проблеме.

Представници запослених такође могу бити и представници синдиката. Синдикати играју важну улогу у подршци и обуци својих представника и обезбеђују независне информације о безбедности и здрављу на раду. Они често сарађују на пројектима са послодавцима, како би решили проблеме у вези безбедности и здравља на раду.

Контролна листа за ефикасно учешће запослених

Следеће две контролне листе покривају кључне тачке које треба узети у обзир приликом развијања компаније за побољшањем учешћа запослених. Прва контролна листа је намењена запосленима, а друга представницима запослених. Треба обратити пажњу на питања са негативним одговором, како би се утврдило шта би могло другачије да се уради. Питања нису исцрпна и треба их сматрати смерницама које покривају само главне тачке.

	ЗАПОСЛЕНИ	Да	Не
1	Да ли су запослени консултовани и укључени у процес процене ризика на свом радном месту?		
2	Да ли су запослени оспособљени да разумеју како су примењени општи принципи превенције у сврху развијања мера за безбедност и здравље на раду?		
3	Да ли су запослени охрабрени да предложе идеје за побољшање безбедности и здравља на раду?		
4	Да ли запослени обавештавају послодавца о опасностима или другим појавама, које би могле да угрозе безбедност и здравље запослених?		
5	Да ли су запослени консултовани и укључени у израду упутстава, процедура, политика, итд?		
6	У случају планирања промена, да ли су запослени консултовани и укључени пре усвајања коначних мера?		
7	Да ли су запослени оспособљени да буду активни у тражењу побољшања у области безбедности и здравља на раду?		
8	Да ли су запослени консултовани и укључени у одабир алата, опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду, пре него што су такве ствари набављене?		
9	Да ли су решења „тестирана“ са запосленима, како би се добиле повратне информације, пре доношења коначних одлука?		

	ПРЕДСТАВНИЦИ ЗАПОСЛЕНИХ	Да	Не
1	Да ли постоје договорене процедуре за учешће представника запослених?		
2	Да ли су представници запослених консултовани о свим питањима у вези са безбедношћу и здрављем на раду укључујући: процену ризика, мере, одређивање запослених одговорних за безбедност и здравље на раду, пружање прве помоћи, обуку, увођење нове опреме, технологије, итд?		
3	Да ли су представници запослених консултовани о или укључени у израду упутстава, процедура, политика, итд?		
4	Да ли су представници запослених укључени у одлучивање о безбедности и здрављу на раду, нпр. преко саветодавног тела и група које одлучују?		
5	Да ли унутрашње контроле безбедности и здравља на раду укључују представнике за безбедност и здравље на раду и руководиоце?		
6	Да ли су представници запослених охрабрени да обавештавају о студијама примера добре праксе, који би се могли чувати у бази података компаније?		
7	Да ли су представници запослених у потпуности укључени у истраге о повредама на раду?		
8	Да ли је представницима запослених одобрено плаћено одсуство како би размотрили чињенице и обезбедили повратне информације запосленима које представљају?		
9	Да ли је представницима запослених обезбеђена административна помоћ како би им се у потпуности помогло да изврше своје задатке?		
10	Да ли су представници запослених оспособљени о општим принципима превенције и примени тих принципа на радном месту? Да ли су представници запослених оспособљени да развијају своје вештине заступања?		

Извори и додатне информације

Европска агенција за безбедност и здравље на раду (EU-OSHA) <http://osha.europa.eu>

На интернет страници Кампање је направљен посебан одељак како би запосленима и њиховим представницима пружили још савета и смерница. Укључује линкове за разне публикације и интернет стране, као и интернет верзију водича, као и верзију коју можете преузети са интернета.

Овај интернет одељак је доступан на 24 језика и можете га наћи на www.healthy-workplaces.eu

Европска агенција за безбедност и здравље на раду прави разне извештаје добрих пракси у руковођењу и учешћу запослених који ће бити доступни током кампање. На интернет страници ће постојати и делови посвећени руковођењу (www.healthy-workplaces.eu/leadership) и учешћу запослених (www.healthy-workplaces.eu/worker-participation).

Потпуно учешће запослених је више од консултација - запослени и њихови представници су укључени и у доношење одлука.

Европска конфедерација синдиката (ETUC) www.etuc.org

ETUC је објавила бројне публикације на тему представника запослених

Европски синдикални институт (ETUI), одсек за услове на раду, безбедност и здравље на раду www.etui.org/Topics/Health-Safety

Погледајте на пример:

- Главне теме – представници запослених
- Одељак са публикацијама о представницима запослених
- Чланке из часописа HesaMag о представницима запослених

Национални синдикати обезбеђују практичну подршку и обуку за своје представнике запослених и обезбеђују бројне информације о безбедности и здрављу на раду.

Национални органи за безбедност и здравље на раду обезбеђују информације и смернице за правне захтеве и добру праксу. На пример, Извршилац за безбедност и здравље Велике Британије има интернет страну о укључености запослених: <http://www.hse.gov.uk/involvement/index.htm>

Друго

Zero harm worker involvement – the missing piece, 2011. <http://www.workerinvolvement.co.uk>

Hazards Magazine – погледајте, на пример, одељке о организацији и представницима синдиката за безбедност и здравље на раду: <http://hazards.org/resources/index.htm>

Barefoot Research: приручник за запослене о организовању безбедности на раду, Међународна организација рада (ILO), 2002. <http://www.ilo.org>

0 кампањи

Кампања за здрава радна места је координисана од стране Европске агенције за безбедност и здравље на раду и њених партнера у више од 30 земаља. Кампања подржава широк спектар активности на националном и европском нивоу. Кампања 2012/13 „Радимо заједно на превенцији ризика“ подиже свест о важности вођства на пољу безбедности и здравља на раду и учешћа запослених у превенцији повреда на раду и професионалних обољења.

Важни датуми

- Почетак кампање: 18. април 2012.
- Европска недеља безбедности и здравља на раду: Октобар 2012 и 2013.
- Церемонија доделе награда за добру праксу: април 2013.
- Самит за здрава радна места: новембар 2013.

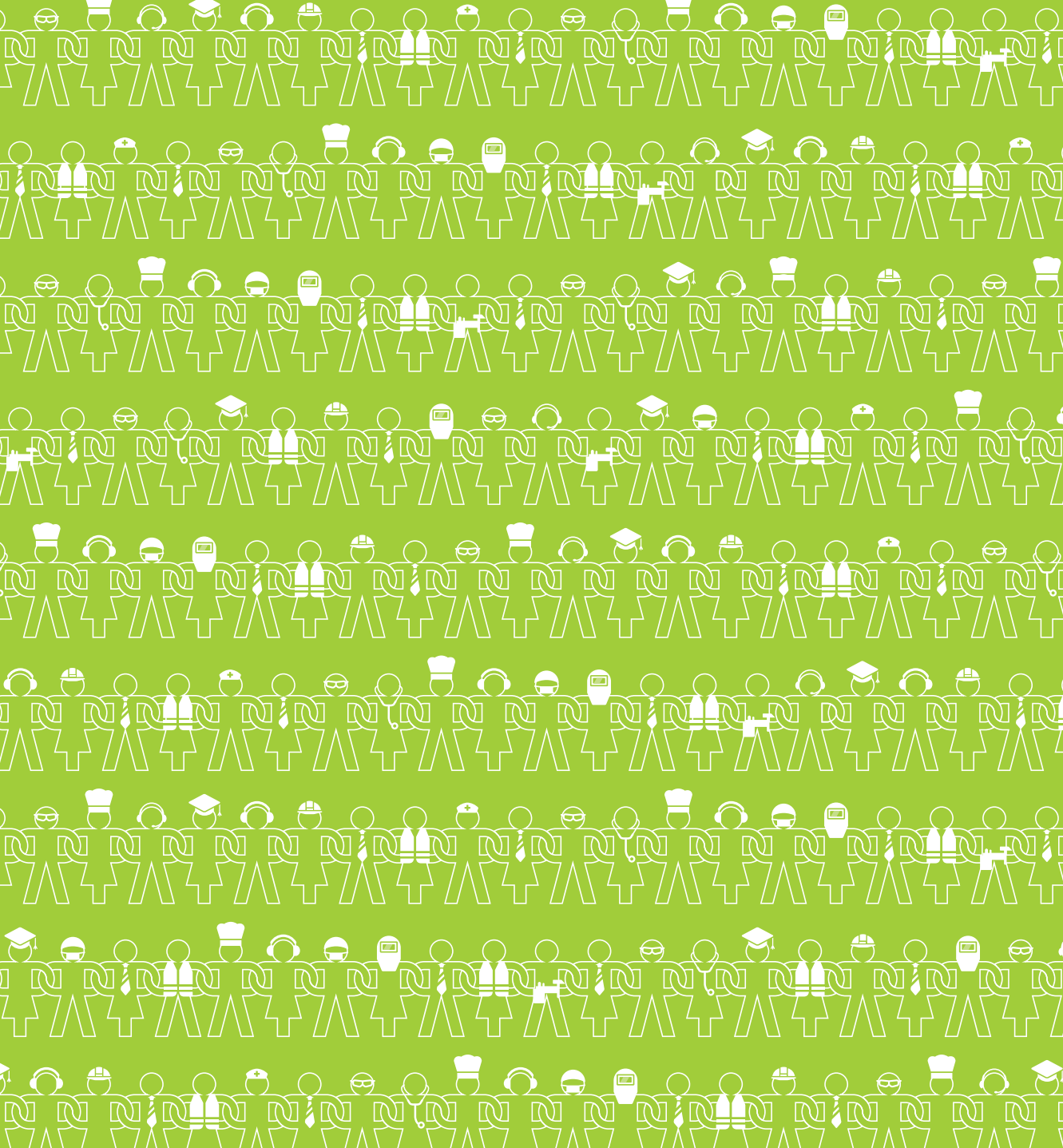
www.healthy-workplaces.eu

„Здрава радна места је највећа кампања о безбедности и здрављу на раду у Европи.“

Европска агенција за безбедност и здравље на раду (EU-OSHA) доприноси циљу да Европа буде безбедније, здравије и продуктивније место за рад. Агенција истражује, развија и дистрибуира поуздане, непристрасне информације о безбедности и здрављу и организује пан-европску кампању за подизање свести. Основана од стране Европске Уније, 1996. са седиштем у Билбау, у Шпанији, Агенција спаја представнике Европске Комисије, Владе држава чланица, организације запослених и послодаваца, као и водеће стручњаке у свакој од 27 држава чланица ЕУ и шире.

Европска конфедерација синдиката (ETUC) је синдикална организација основана 1973. године. Данас она представља 83 синдиката у 36 земаља Европе и 12 синдикалних федерација. Њихов главни циљ је да промовишу Европски социјални модел и да раде на развоју уједињене Европе, сачињене од мира и стабилности, где запослени и њихове породице могу да уживају пуна људска и грађанска права, као и високе животне стандарде. Европски социјални модел укључује друштво комбинујући економски одрживи развој са сталним побољшањем стандарда живота и рада, укључујући сталну запосленост, социјалну заштиту, једнаке шансе за све, послове доброг квалитета, социјалну инклузију и отворен и демократски процес креирања политике, где су грађани у потпуности укључени у доношење одлука које се тичу њих самих. ETUC сматра да консултовање запослених, колективно преговарање, социјални дијалог и добри услови на раду, јесу кључ промовисања иновација, продуктивности, конкурентности и раста у Европи.

Учешће запослених у безбедности и здрављу на раду – практични водич

Луксембург: Канцеларија за публикације Европске Уније

2011 – 18 pp – 17.6 x 25 cm

ISBN 978-92-9191-915-4

doi:10.2802/30267

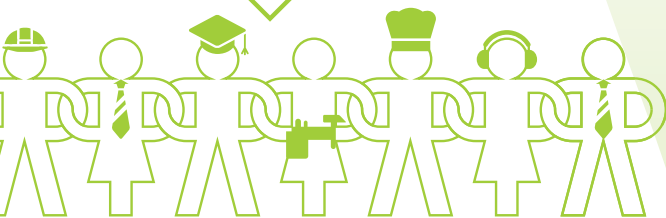
Концепт и дизајн: Kris Kras Design, Холандија

Фотографије су преузете са следећих интернет страница у Великој Британији: Baxter Healthcare, Ideal Standard, Pirelli Tyres и Toyota Material Handling. Захваљујемо нашим партнерима на несебичној подршци.

Репродукција је дозвољена, под условом да је аутор о томе претходно обавештен.

Учешће запослених у безбедности и здрављу на раду – практични водич

Запослени често поседују детаљно знање о свом послу и како га учинити безбеднијим. Овај водич показује запосленима како могу да користе ово знање како би активно сарађивали са управом на побољшању безбедности и здравља на раду. Наглашене су улоге, одговорности и правне обавезе запослених, њихових представника и послодаваца. Водич даје конкретне примере корака које свака страна може направити како би значајно унапредили безбедност и здравље на раду. Овај водич такође садржи корисну „контролну листу“ коју запослени и њихови представници могу да употребе, како би се уверили да раде све шта је у њиховој моћи да смање ризике.

European Agency for Safety and Health at Work

Gran Vía 33, 48009 Bilbao, SPAIN

Tel. +34 94 479 4360

Fax +34 94 479 4383

E-mail: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

European Trade Union Confederation

International Trade Union House (ITUH), Boulevard Roi

Albert II, 5

1210 Brussels, BELGIUM

Tel +32 2 224 04 11

Fax +32 2 224 04 54

<http://etuc.org>

ISBN 978-92-9191-915-4

9 789291 919154

Publications Office